

VITALITAT

Revista Olotina Literaria, científica y Administrativa

SETMANARI DEFENSOR DELS INTERESSOS DE LA COMARCA QUE NO ESTÁ ADHERIT NI AFILIAT A CAP PARTIT POLÍTIC

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Imprempta de Pere Aubert. Sant Bernat, n.º 2

Els pagos son a la bestreta.

Deis treballs publicats ne responen sos autors.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Any, 5 ptes.—Nombre solt, 10 céntims.

DE LES OBRES QUE'S REBIN SE'N DONARÁ COMPTE Y DE LES QUE SE'N ENS ENVIN LOS EXEMPLARS S'EN FARÁ LA CRÍTICA

PER LA CULTURA

Llegia dies enrera que'l primer Congrés espanyol d'Higiene escolar tingut a Barcelona, a proposta del P. Ruiz Amado, aprová una proposició quina primera part diu aixís:

«Habitantes de un planeta regido por el sol, rodeado de atmósfera y cubierto de agua en dos terceras partes, corresponde por modo ilegible a todos los niños.

1.º El derecho a la luz del sol.

2.º El derecho al aire abundante.

3.º El derecho al agua y a la limpieza que con ella se obtiene.

Ni el Estado, ni quienquiera que sea tiene derecho para recluir al niño en locales cerrados a la luz y al influjo del sol, escasos de aire y privados de agua y de limpieza por más que tales mazmorras se condecoren con el nombre abusivo de *escuela*.

Ho deixém en castellá, tal com ho hem llegit perque val la pena, y no per el sabor del original.

Probablement, molts dels que llegeixen VITALITAT, no saben que'l P. Ruiz Amado, es avui un insigne pedagog a qui'ls hàbits que vesteix no li fan gens de nosa pera parlar ab desinvoltura de les coses d'ensenyansa, sostenint idees noves y avensades en materia d'educació. No sé si saben que l'esmentat senyor, fa alguns anys, estigué en aquesta ciutat fent els sermons de la novena a la Verge del Tura, sermons d'alguns dels quals ne conservém grat recort. Lo que per la nostre part no sabém, es, si'ls que llavors tenien el dever de polidesa d'obsequiarlo, y que segurament lo compliren, al ensenyarli tot lo d'Olot, li ensenyarien també l'Hospici, y les escoles públiques o nacionals com diu que se n'ha de dir, allí instalades. Suposém que això darrer n'ho farien. Llavors l'ilustre jesuita, no s'havía llessat tan de plé com ara al camp de la *Paidologia* y de la *Pedagogia*, y potser dita visita no li interessaria com al present. Lo que si sabém,

y d'aixó ens en lamentém amargament, profundament, es que per deixadesa de tots, dels Ajuntaments administratius y no administratius, de les Juntas locals d'instrucció pública, dels periódics d'acció catòlica y dels que n'ho son, a les criatures d'Olot, d'una ciutat com Olot, no se'ls hi reconeixi lo que'l P. Ruiz Amado ne diu *els drets individuals de la mainada*.

Y es que aquí, en confessarho ab tota franquesa, s'ha descuidat completament tot lo que fa referencia a educació; mai s'ha dedicat la més mínima atenció a les coses de l'ensenyansa. No cap amagarse, no deu amagarse. Les llagues no's curen pás tapantles. Hem de dirho. L'escola oficial de parvuls de nostre ciutat—concretantnos avui per avui a dita escola—está en un estat veritablement deplorable. És raquítica, miserable, instalada en un lloc antibigiénc. Les criatures que hi van no tenen l'aire necessari, y'l que respiren, el respiren viciat, perque la cabuda del local es per xeixante o setante alumnes tot lo més, y n'hi assisteixen cap a un centenar, caquibintse de la manera que's pot suposar. No tenen sol, no'n disfruten de sa llum vivificant y plena d'alegría, perque la major part de l'any el veuen solsament quant l'astre del día se'n va a la posta, y per medi d'unes finestres altes que qui sap si s'obren gaire sovint. No tenen esbarjo de cap mena, perque l'únic lloc pera esbargir-se la mainada es el pati de l'Hospici—escribím aixó tenint demunt de nostre taula de treball un estudi de F. Klein sobre'ls *Kindergarten* de Froebel y hem de parlar del pati de l'Hospici!—un pati que no veu el sol, humit, mal empedrat, en el que hi falta aigua y llimpiesa, perque les vegades que hi hem entrat hem tingut de taparnos el sentit del olfat pera no respirar la fétida olor que llessaven els consums allí instalats, y aquest es tot el jardí dels parvuls! Y no dic res del material de l'escola, perque sense volerho, brollarien de la meva ploma

coses massa fortes. Fent constar que ens ha assegurat qui pot saberho, que l'Ajuntament, en els seus pressupostos, no ha consignat mai un céntim per material, n'hi ha prou. Diu tant aixó com lo que podriem dir.

Senyor Batlle, no li fa vergonya a vosté y a l'Ajuntament que presideix que's pugui dir tot lo dit de l'escola de parvuls d'una ciutat de deu mil habitants? Senyora y senyores de la Junta local d'instrucció pública, no'ls fa pena lo que deixém exposat? No'ls sembla que's hora de que se'n ocupin? Será precís pera que ho fassin que'ls recordém les atribucions que tenen y'ls debers que la llei els imposa? Haurém de fer memoria al Vocal Metje de la Junta, de quines son les seves obligacions? Si precisa ferho, ho farém. Ja n'hi han prou de convencionalismes y d'atenuacions. Y ho farém un dia, y un altre, y un altre, fins a veurer si podém conseguir que la gent s'interessin per les qüestions de la ensenyansa, fins a lograr que's capaci bé de l'importancia que aixó té, fins a treurer l'idea que aquí domina en molts, de considerar l'escola com una mena de magatzém de criatures aont se'ls envia pera lliurarse de ses travessures y molesties, sens preocuparse del modo com hi están.

Y aixís creiém fer cultura.

En previsió del cólera

En els temps actuals ja ningú posa en tela de judici tan solsament, el que el cólera tingui com a causa eficient l'introducció en el cos humá d'un microbi específic y es el que fou descobert per Roch a l'any 1883 y que se l'anomena *vibrió colé-ric*, *bacillus coma de Roch* o *bacillus virgula*.

Aquesta enfermetat es de les que s'anomenen exòtiques; aixís es que son veritable origen se'l troba a l'Asia y solsament en un punt d'aquesta part del mon qu'es la Bengala Baixa. Aquí si que's la seva vera patria, es a casa seva ja de temps immemorial y aont any després any hi causa milers de víctimes.

A Europa comensa sa historia a l'any 1817, desde aquesta fetxa hasta'l present, hi ha fet va-